

FRANCISCI PATRICII
PANARCHIAS
LIBER DECIMUS
DE SECUNDO, AC TERTIO PRINCIPIO.

Si præter hæc, tot ac tam sancta vetustissimorum, ac sapientissimorum hominum testimonia; et ea quæ verbum ipsum nos docuit, et Ecclesia sacrosancta side confirmavit, rationes etiam aliquæ philosophicæ, atque exactæ persuadere possint, et veritati fidei opitulari, cur non erunt amplexandæ? Ut Hebræis, et Maumetistis, et Trinitariis tum veteribus tum recentibus, et mens convinci, et os occludi queat. Nam et philosophis sine forti addita ratione, de tam magna re, quicquam persuaderi potest. Et impius Arabs Aven Rois in Mosis narratione, rationes requisivit. Et reliqui de Peripato, et hunc, et Principem secuti, fidem hanc de trinitate, irrisione tanta prosequuntur, ut iam nomen philosophi, impietatis infame evaserit, ita ut si quis id profiteatur, aut eo nominetur, vulgo hoc additamento. Hic in Deum non credit, videatur, et simul etiam abhorreatur. Hoc autem nobis evenit, ob nimium in Aristotelem amorem, cuius impia, et confusa, et balba de Deo doctrina, omnia et publica et privata gymnasia, et omnia monachorum cœnobia implevit, et in eis non solum magnis studiis, et legitur, et auditur, sed etiam, proh nefas, celebratur, et in admiratione ingenti habita, magnis laudibus fere decantatur. Ea ut simul cum Epicureis, et Aristippæis, et Stoicis cunctis sileat iam, et et eversa iaceat: eiusdem Trinitatis, et Numine, et lumine pie imprecato, rationes certissimas, in hunc modum, ex demonstratis, novis methodis, et longe quam sint ullæ Aristotelicæ, exactioribus, prosequamur.

Unum ergo illud primissimum, a quo entia omnia esse demonstravimus, ante quam ea produceret: vel entium nullum in se habuit, vel habuit aliquod. Atque hoc vel unum, vel aliquot, vel omnia; si dicatur, nullum in se habuisse, interrogabimus. Nullum habens, quo modo omnia produxit? Est enim verissimum veritatis illud eloquium, etiam in natura, nemo dat, quod non habet. Non potest ergo dici: unum primissimum, procreatorum a se, nihil in se præhabuisse. Præhabuit ergo. Sed vel unum, vel aliqua, vel omnia. Sed cur unum tantum? Sed cur aliqua? Sed cur non omnia? Priora illa duo, imbecillitatem virium, imperfectionem hyperxeos præ se ferunt. Utrumque dicere, nefas. Omnia ergo in se præhabuit. Et quia erat bonum, ea de se proferre, habuit necesse. Hæc necessitas voluntatem fecit producendi. Et voluntas necessitatem. Voluntatem enim Dei, necessitas sequitur, inquit Hermes. Produxit ergo. Sed vel unum, vel aliqua, vel omnia ea quæ præhabuit? Bonitate quidem plenissima, non aliqua, sed omnia. Unitate vero produxit unum. Unum scilicet sibi simile; et natura proximum. Omne enim producens, sibi simile primo producit. Unum ergo sibi simile, ac proximum primo produxit. Quod et unum esset, et esset omnia. Unum scilicet omnia. Unum omnia quidem, sed unum omnia productum, ideoque secundum. Productio autem ea vel intra, vel ad extra fuit? Utrumque. Productio enim actio est: actio vero duplex, vel intra hyperxin, et essentiam, vel extra hyperxin, extra essentiam. Si intra fuit, a productore nullo modo discessit. Idem cum eo re mansit. Ad extra vero si fuit ecstasis fuit, et exitus a producente. Productione ergo hac primissima. Et in uno mansit, quo est productum, et unum remansit. Et ex uno prodiit; et non unum evasit. Unum ergo, et non unum fuit. Si non unum, multa. Si multa, vel aliquot, vel omnia. Si aliquot, impotens, et productor fuit, qui non omnia producere potuerit, et productum, qui omnia suscipere non potuerit. At nulla ibi impotentia, quia nulla imperfectio. Non ergo aliqua, sed omnia. Unum primum produxit, et unum secundum suscepit. Et quia hoc ab illo exiit, et cum illo non est prorsus idem, alteritate ab eo distinguitur, uti filius a patre. Neque enim pater se ipsum produxit, neque producens, et productum, idem omnino esse potuit. Alteritas ergo inter eas intercesserit, per quam Pater alius fit, alius fit filius, Alteritas vero hæc, in quo nam consistit? In eo, quod ille genitor fit, hic vero genitus.